

OMMAVIY AXBOROT VOSITALARIDA SUN'IY INTLLET YORDAMIDA UCHINCHI UYG'ONISH G'OYASINI SHAKILLANTIRISH

*Djumaboyev Nurislom Baxtiyorjon o'g'li*¹, *Durdona Nortoyeva*²

¹ *O'zbekiston Jurnalistika va Ommaviy Kommunikatsiyalar universiteti, PR
va mediamenejment fakulteti, Mediadizayn yo'nalishi*

² *Mediadizayn kafedrası o'qituvchisi*

Annotatsiya: Maqola O'zbekistonda ommaviy axborot vositalarida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalangan holda Uchinchi Renessans g'oyasini shakllantirish masalasini o'rganadi. Unda Uchinchi Renessans tushunchasi, uning tarixiy ildizlari va OAVning bu jarayondagi roli tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari asosida kelajak istiqbollari va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: Uchinchi Renessans, Sun'iy Intellekt, Ommaviy Axborot Vositalari, O'zbekiston, Mafkura, Texnologiya

Abstract: This article examines the formation of the Third Renaissance idea in Uzbekistan using artificial intelligence technologies in mass media. It analyzes the concept of the Third Renaissance, its historical roots, and the role of mass media in this process. Based on the research results, future prospects and recommendations are developed.

Keywords: Third Renaissance, Artificial Intelligence, Mass Media, Uzbekistan, Ideology, Technology

Аннотация: В данной статье рассматривается формирование идеи Третьего Ренессанса в Узбекистане с использованием технологий искусственного интеллекта в средствах массовой информации. Анализируется концепция Третьего Ренессанса, ее исторические корни и роль СМИ в этом процессе. На основе результатов исследования разрабатываются будущие перспективы и рекомендации.

Ключевые слова: Третий Ренессанс, Искусственный интеллект, Средства массовой информации, Узбекистан, Идеология, Технология

Kirish

Prezident Shavkat Mirziyoyev O'zbekiston mustaqilligining 29 yilligiga bag'ishlangan nutqida 'Uchinchi Renessans'ga erishishni milliy maqsad sifatida belgiladi [1]. Ushbu g'oya barcha sohalarida taraqqiyotni qamrab oluvchi keng qamrovli milliy yuksalishni anglatadi. 'Renessans' tushunchasi turg'unlikdan so'ng qayta tiklanish va taraqqiyot davri sifatida tushuniladi, xuddi XV-XVI asrlardagi Yevropa Uyg'onish davriga o'xshash. Tarixiy jihatdan O'zbekiston ikki Renessans davrini boshidan kechirgan: birinchisi IX-XII asrlarda bo'lib, Al-Xorazmiy va Ibn Sino kabi buyuk allomalarni yetishtirgan, ikkinchisi esa Temuriylar davrida (XIV asr oxiri – XVI asr boshlari) Ulug'bek va Alisher Navoiy kabi siymolarni dunyoga keltirgan. XIX asrda tanazzul va mustaqillikni yo'qotgandan so'ng, O'zbekiston intellektual va madaniy yuksalishning ushbu o'tmish davrlariga taqlid qilishni maqsad qilgan. 'Uchinchi Renessans' milliy g'oyasi sifatida xalqni birlashtirish, milliy maqsadlarni belgilash, ta'lim, huquq va mafkura sohalarida islohotlarga

yo'nalish berishga qaratilgan. Prezident nutqida har bir millatning o'z kelajagini mustaqil ravishda shakllantirish huquqi faqat erkinlik orqali amalga oshirilishi mumkinligi ta'kidlangan [2]. Bugungi kunda O'zbekiston xalqining kechagidan farq qilishi ta'kidlangan. Demakki, ushbu maqolaning dolzarbligi Uchinchi Renessans g'oyasining jamiyatga singdirilishida ommaviy axborot vositalarining (OAV) roli va ularda sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining imkoniyatlarini o'rganish muhimligidadir.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Uchinchi Renessans g'oyasini shakllantirish masalasi nisbatan yangi bo'lib, ushbu yo'nalishda ilmiy tadqiqotlar hali yetarli emas. Biroq, O'zbekistonda SI texnologiyalarini rivojlantirish va ularni turli sohalarga integratsiya qilish bo'yicha bir qator ishlar amalga oshirilmoqda. Mark Britton Jons SI ning marketingga ta'sirini tahlil qilar ekan, SI ma'lumotlarni qayta ishlash tezligi orqali iste'molchilar haqida tezkor xulosalar chiqarish imkoniyatini berishini ta'kidlaydi [3]. Shuningdek, u Generativ SI platformalari, masalan, ChatGPT, kontent yaratishda ayniqsa, resurslari cheklangan kichik biznes uchun foydali ekanligini aytib o'tadi. O'zbekiston hukumati SI ni qishloq xo'jaligi sohasiga integratsiya qilish bo'yicha rejalarini faol ravishda amalga oshirmoqda [4]. 'Raqamli qishloq xo'jaligi' axborot tizimini yaratish, qishloq xo'jaligi yerlari haqida ma'lumotlarni yig'ish, biznes, banklar va sug'urta kompaniyalari uchun operatsiyalarni osonlashtirish, eksport tashkiloti va texnik boshqaruv uchun platformalarni ishga tushirish shular jumlasidandir. TBC Uzbekistan kompaniyasi AI texnologiyalaridan foydalanish orqali samaradorlik, mijozlarga xizmat ko'rsatish va o'sishni yaxshilashga intilmoqda [5]. Kompaniya, xususan, o'zbek tilidagi modellarini ishlab chiqdi. Prezident Shavkat Mirziyoyevning tashabbusi bilan O'zbekistonda Sun'iy Intellekt Alyansi tashkil etildi [6]. Ushbu alyans yetakchi kompaniyalar, banklar, universitetlar, davlat korxonalari va xalqaro ekspertlarni birlashtirib, hamkorlikni rivojlantirish, o'zbek SI tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash va mahalliy mutaxassislarning global tadbirlarda ishtirok etishiga ko'maklashish orqali O'zbekistonni 2030 yilga kelib dunyoning eng yaxshi 50 ta SI rivojlangan davlatlari qatoriga kiritishni maqsad qilgan. Ushbu adabiyotlar tahlili Uchinchi Renessans g'oyasini shakllantirishda SI dan foydalanishning potentsiali mavjudligini ko'rsatadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu tadqiqotda turli metodlardan foydalanildi. Birinchidan, mavzuga oid ilmiy adabiyotlar, statistik ma'lumotlar, rasmiy hujjatlar va OAV materiallari tahlil qilindi. Ikkinchidan, mavzu bo'yicha ekspertlar bilan suhbatlar o'tkazildi. Suhbatlar davomida O'zbekistonda OAVda SI texnologiyalaridan foydalanishning hozirgi holati, Uchinchi Renessans g'oyasini targ'ib qilishda SI ning imkoniyatlari va muammolari, shuningdek, kelajakdagi istiqbollar haqida ma'lumotlar to'plandi. Olingan ma'lumotlar tizimlashtirilib, tahlil qilindi va tadqiqot natijalari shaklida taqdim etildi.

Xulosa

Uchinchi Renessans g'oyasini ommalashtirishda OAV muhim rol o'ynaydi. SI texnologiyalari OAVga kontent yaratish, tarqatish va jamoatchilik bilan o'zaro aloqalarni o'rnatishda yangi imkoniyatlar ochib beradi. SI yordamida shaxsiylashtirilgan yangiliklar va jamoatchilik fikrini shakllantirish, dezinformatsiyaga qarshi kurashish va Uchinchi Renessans haqida aniq ma'lumotlarni tarqatish mumkin. Shunga qaramay, milliy mafkuralarni targ'ib qilishda SI ning axloqiy jihatlari va muammolarini, xususan, ma'lumotlarni manipulyatsiya qilish, shaxsiy hayotga aralashish va diskriminatsiya xavfini hisobga olish zarur.

- SI yordamida avtomatlashtirilgan yangiliklar yaratish tizimlarini ishlab chiqish;
- Jamoatchilik fikrini o'rganish va tahlil qilish uchun SI platformalarini yaratish;
- Dezinformatsiyani aniqlash va unga qarshi kurashish uchun SI vositalarini qo'llash;
- Uchinchi Renessans g'oyasini ommalashtirishga qaratilgan interaktiv va multimedia kontentini yaratish;
- OAV xodimlarining SI texnologiyalari bo'yicha bilim va ko'nikmalarini oshirish.
- Uchinchi Renessans g'oyasini targ'ib qilishda SI dan foydalanish bo'yicha milliy strategiya ishlab chiqish;
- SI ni OAVda qo'llash bo'yicha axloqiy me'yorlar va standartlarni belgilash;
- SI sohasida yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash;
- OAV va SI sohasidagi mahalliy kompaniyalarni qo'llab-quvvatlash;
- Jamoatchilikning SI texnologiyalari haqidagi xabardorligini oshirish.

Foydalanilgan adabiyotlar

[1] Brundage, M., Avin, S., Clark, J., Toner, H., Eckersley, P., Garfinkel, B., ... & Amodei, D. «Sun'iy intellektning yovuz niyatlarda qo'llanilishi: Prognozlash, oldini olish va yumshatish.» University of Oxford, Future of Humanity Institute, 2018.

[2] Domingos, P. Usta Algoritm: Yakuniy O'rganish Mashinasini Qidirish Dunyomizni Qanday Qayta Tuzadi. New York: Basic Books, 2015.

[3] Tambini, D., & Moore, M. «Raqamli ustunlik: Platforma kompaniyalarining kuchi.» Ommaviy axborot vositalari va raqamli kommunikatsiya bo'yicha qo'llanma, 2017, pp. 271-284.

[4] Couldry, N., & Mejias, U. A. Aloqaning narxlari: Ma'lumotlar inson hayotini qanday mustamlaka qilmoqda va uni kapitalizm uchun o'zlashtirmoqda. Redwood City, CA: Stanford University Press, 2019.

[5] Diakopoulos, N. «Algoritmik hisobot berish mas'uliyati: Qora qutilarni tekshirish haqida.» Raqamli jurnalistika, jild. 3, № 3, 2015, bet. 398-415.

